

Farit Rakhimovo

Farit Rakhimovo bouwde in 2009 een compleet nieuw bedrijf met 16 melkrobots. In 2012 gaat hij zijn bedrijf verdubbelen. De totale investering komt daarmee uit op 36 miljoen euro.

Rusland

Aantal koeien dit jaar:	1150
Melkproductie:	9.500.000 kg
Grond:	6200 hectare
Productie per koe:	8340 kg melk, 3,9% vet, 3,5% eiwit

Eigenaar Farit Rakhimovo samen met zijn herdmanager Nazip Gataullin

De melkrobot realiseert op dit moment 2,4 melkingen per koe per dag

In 2009 bouwde Farit Rakhimovo een spiksplinternieuw bedrijf. Om de Russische kou te weerstaan is de stal volledig geïsoleerd. Zuivelonderneming Danone haalt dagelijks de melk op

Een sober gebouwtje dient als onderkomen voor de bewakers van Rakhimovo Farm

Russisch megabedrijf investeert ondanks goedkope arbeid in automatisering

Melken met 32 robots

Rakhimovo Farm is er klaar voor. Tegen het eind van 2012 wil eigenaar Farit Rakhimovo zijn bedrijf verdubbelen van 16 naar 32 melkrobots. De jonge Rus wil minder afhankelijk zijn van personeel en koos daarom voor automatisch melken.

tekst Tijmen van Zessen

Bij de ingang van Rakhimovo Farm staat een klein, sober huisje. Het gebouwtje telt één raam en is het onderkomen van de bewakers van het Russische megabedrijf. Als de deur van het verblijf open gaat, stapt een medewerker naar buiten. Met zijn mobiele telefoon wordt overlegd

De ligboxenstal is verdeeld in vier secties met in elke afdeling 120 melkkoeien

of de bedrijfsleiding bezoek verwacht. In Rusland is het bewaken van eigendommen geen overbodige luxe op melkveebedrijven. Zeker niet als het nieuwe en goed functionerende spullen betreft. Op het bedrijf van Farit Rakhimovo draaien sinds 2009 zestien melkrobots van DeLaval en er is een verdubbeling op komst. Voor DeLaval is Rakhimovo daarmee wereldwijd het grootste bedrijf met melkrobots.

Vaarzen uit Australië

Farit Rakhimovo (28) woont in Kazan, met 1,1 miljoen inwoners de derde stad

van Rusland. Hij woont daarmee op circa twee uur rijden van zijn bedrijf. 'Ik heb altijd graag willen werken in de agrarische sector, mijn opa was in het Sovjet-tijdperk 35 jaar directeur op een staatsbedrijf in deze regio', zegt Farit. Hij is trots op zijn agrarische roots en vormde in 2008 een joint venture met investeerders die met hem een melkveeproject van de grond wilden tillen. De melkproductie in Rusland wil nog altijd maar schoorvoetend stijgen (zie kader) omdat het aantal koeien nog steeds afneemt. Om de productie te stimuleren, riep de overheid in

2008 het programma 'Agriculture development 2008-2012' in het leven. Een programma dat goed uitgewerkte projecten subsidieert met een (bijna) renteloze lening. Farit kwam voor de regeling in aanmerking, al dan niet geholpen dankzij het feit dat zijn vader zitting heeft in de Doema, het parlement van Rusland. Farit Rakhimovo investeerde in totaal 36 miljoen euro tegen netto één procent rente. Een gigantisch bedrag, waar weliswaar alle apparatuur, gebouwen, mechanisatie en fokvee in is meegenomen, maar dat dan altijd nog neerkomt op ruim

Melkproductie wil maar niet groeien in Rusland

Rusland is de grootste zuivelimporteur ter wereld. Hoewel het met 30,2 miljard kilo melk wereldwijd de zevende melkproducent is, is er onvoldoende zuivel voor de steeds rijker wordende Rus. Bijna de helft van de melk wordt nog geproduceerd op bedrijven met minder dan vijf koeien. De gemiddelde bedrijfsomvang reikt daarom niet verder dan 2,8 koeien (tabel 1). In het Sovjet-tijdperk waren deze bedrijfjes cruciaal voor het levensonderhoud van de plattelandsbevolking. Nu de welvaart stijgt, verdwijnen deze bedrijfjes langzaam maar zeker.

Om de melkproductie te stimuleren, subsidieert Rusland de melkveehouderij, zowel op het niveau van gezinsbedrijven (100 tot 150 koeien) als via megaprojecten, zoals dat van Farit Rakhimovo. 'Rakhimovo is een van onze belangrijkste

Figuur 1 – Melkdichtheid in Rusland in tonnen melk per vierkante kilometer (bron: IFCN)

klanten in Rusland. Maar wij zien steeds meer bedrijven die meer dan duizend koeien melken, we hebben in Rusland al zestig klanten met meer dan tweeduizend koeien', zegt Bo Weifeldt, directeur marketing voor DeLaval in Rusland. 'Naast de familiebedrijven en de megabedrijven zijn

er nog oude Sovjetstallen waar tussen de 200 tot 300 koeien staan, vaak nog op aanbinstallen. Op die bedrijven renoveren we de melkinstallatie meestal met het DelPro-systeem waarbij de melkstellen over een rails tussen de koeien komen.' DeLaval is volgens Weifeldt marktleider in Rusland. 'We hebben tienduizend klanten die bediend worden door 24 dealers, verdeeld over tien tijdzones.' De meeste melkproductie concentreert zich in het zuidwesten van Rusland (figuur 1). De deelrepubliek Tatarstan, waar het bedrijf Rakhimovo is gestationeerd, is een van de meest productieve regio's met in 2010 meer dan 15.000 kilo melk per vierkante kilometer en een productie van 4800 kilo melk per koe.

Tabel 1 – Productiegegevens melkveehouderij in Rusland (bron: IFCN)

	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010
melkproductie in meetmelk								
productie (miljard kg)	31,52	29,50	29,27	30,66	29,48	29,28	30,52	30,22
aantal koeien (x 1000)	16.557	13.837	12.771	11.873	10.425	9.647	9.129	8.800
melkgift per koe per jaar (kg)	1.900	2.100	2.300	2.600	2.800	3.000	3.300	3.400
opzet melkveebedrijven								
aantal bedrijven (x 1000)	—	—	—	2.222	2.679	3.135	3.160	3.160
aantal koeien per bedrijf	—	—	—	5,3	3,9	3,1	2,9	2,8

Maquette van Rakhimovo Farm, met een doorsnede van een van de ligboxstallen voor melkvee

17.000 euro per koe. Bij 32 robots, 65 koeien per robot en 8000 kilo melk per koe is dat nog altijd 2,16 euro investering per kilo melk. 'We hebben in totaal vijf vliegtuigen met vaarzen uit Australië laten overkomen, tweehonderd vaarzen per vliegtuig. Daarnaast zijn er per schip nog 478 stuks jongvee geïmporteerd,' zo verklaart Farit een deel van het hoge investeringsbedrag. Farit investeerde ook in uitbreiding van grond, in totaal ruim zesduizend hectare. Het land kost in de regio van Kazan vierhonderd euro per hectare.

Eigen opleidingstraject

Het terrein waarop alle gebouwen en installaties van Rakhimovo zijn gevestigd, telt alleen al twintig hectare. Om inspiratie voor zijn plannen op te doen, liet Farit zich in 2008 door DeLaval meenemen naar Mason Dixon Farms in Amerika. Dit familiebedrijf molk met zestien robots en realiseerde een productie van 10.000 kilo melk per koe. Farit werd enthousiast en wilde een vergelijkbaar bedrijf met een vergelijkbare productie. DeLaval begeleidde bij de opzet van het bedrijf en adviseerde een 'feed-firstsysteem' met aanvullend krachtvoer. De melkgevende dieren zijn verdeeld over twee 4+4-stallen met elk vier afdelingen van 120 koeien en twee robots (zie maquette).

De keuze voor melkrobots is in Rusland, waar de lonen nog betrekkelijk laag liggen, niet vanzelfsprekend. Rakhimovo heeft vijftig medewerkers in dienst voor een gemiddeld salaris van 350 euro per maand. 'Het is moeilijk om gemotiveerd personeel te vinden dat de juiste capaciteiten heeft en voldoende betrouwbaar is. Veel Russen kiezen voor een baan buiten de landbouw.'

Rakhimovo heeft een eigen opleidingstra-

ject om nieuwe medewerkers te leren melken met een melkrobot. Is vijftig medewerkers voor het huidige aantal koeien niet veel als je bedenkt dat er robots in de stal staan? 'Ze werken niet allemaal direct met de koeien. We hebben twee mensen voor de verzorging van de klauwen, drie voor het insemineren, twee voor het verzorgen van jongvee, één voor de algehele coördinatie van de diergezondheid en één herdmanager die verantwoordelijk is voor het voeren van de veestapel. Maar we hebben ook mensen die zich bezighouden met de voederwinning, de administratie, de beveiliging en het schoonmaken van de gebouwen.'

Discipline als succesfactor

De voederwinning gaat in Rusland met meer onzekerheid gepaard dan boeren in

Het rantsoen bevat maissilage, luzerne, perspulp, ccm, soja, graan en zonnebloempitten

Vlaanderen of Nederland gewend zijn. Gemiddeld ligt de neerslag in de regio rondom Kazan tussen de 500 en de 550 millimeter. Vorig jaar moest Rakhimovo vanwege droogte extra (duur) voer aankopen, terwijl de melkproductie per hectare nog ruim onder de 3000 kilo ligt, óók als het bedrijf straks met 32 robots op volle capaciteit draait. 'We hebben nu 50.000 ton voer in opslag, dat is voldoende voor twee jaar en bedoeld als buffer. Dit jaar oogstten we 45 ton mais per hectare en vier ton graan per hectare, vorig jaar was dat vanwege de droogte respectievelijk acht ton en 1,3 ton per hectare.' Van het totale areaal van 6300 hectare is 3300 hectare bedoeld voor de productie van ruwvoer; 2000 hectare mais en 1300 hectare luzerne. Ruim 2500 hectare gebruikt Rakhimovo voor de teelt van graan en 250 hectare benut hij voor aardappelen.

Naast maissilage en luzerne bestaat het rantsoen op Rakhimovo uit perspulp, ccm, zonnebloempitten, sojaschroot, graan en aanvullend krachtvoer. Het rantsoen aan het voerhek is geschikt voor de productie van 15 kilo melk per koe, de rest moeten de dieren uit krachtvoer halen, tot een maximum van twaalf kilo. Het voordeel van het feed-firstsysteem is dat koeien eerst ruwvoer opnemen en vervolgens pas in de robot krachtvoer krijgen. Dat voorkomt voedingsstoornissen. Wel luistert het systeem nauw waar het gaat om voertijdstoppen. Als er te laat gevoerd wordt, komt er automatisch veel druk op de melkrobot door het vele koeverkeer, met als gevolg dat koeien lang(er) moeten wachten. Farit weet dan ook dat discipline in zijn bedrijf de kritische succesfactor is. 'Als iedereen op tijd doet wat

Sneeuw ruimen is routine in Rusland, waar het 's winters meer dan 30 graden kan vriezen

hij behoort te doen, dan leidt dat tot een sterk resultaat. Maar als de klauwen niet op tijd worden verzorgd, er niet op tijd wordt gevoerd, geïnsemineerd of geoogst, dan geeft dat verliezen.'

Second opinion melkmonster

Afgelopen jaar produceerde de veestapel volgens Rakhimovo gemiddeld 8340 kilo melk per koe, 25,1 kilo melk per dag. Op dit moment staan er veel koeien droog en is de veestapel oudmelkt; de productie van 850 koeien ligt op 17.500 kilo melk per dag, 20,5 kilo melk per koe. 'In maart verwacht ik 22 ton melk per dag te produceren', blikt Farit vooruit. Het is op dit moment lucratief melk produceren voor de Rus: de melkprijs bedraagt 45 euro per honderd kilo, terwijl de kostprijs per honderd kilo melk uitkomt op 30 euro. 'De kosten voor voer en brandstof zijn hoog. Inclusief de kosten voor de teelt van het voer betaalden we afgelopen jaar vier euro per koe per dag aan voer. Afhankelijk van de productie is dat vijftien à twintig euro per honderd kilo melk.'

Prestatiegericht belonen is ook in Rusland steeds meer gemeengoed. Melk met een lager celgetal levert meer op. Trots vertelt Farit dat zijn bedrijf afgelopen jaar zelfs de Danone Cup voor melkkwaliteit in de wacht sleepte. Ook de gehalten vet en eiwit zijn in tel, vult herdmanager Nazip Gataullin aan. 'De basisprijs gaat uit

Rakhimovo heeft op het bedrijf een eigen laboratorium om melk te analyseren

van drie procent eiwit. Voor elke tiende procent hoger betaalt Danone een toeslag. Afgelopen jaar haalden we gemiddeld 3,9% vet en 3,5% eiwit.' Gataullin is verantwoordelijk voor iets wat in West-Europa ongebruikelijk is: hij neemt van elke melklevering een monster en analyseert dat in een eigen laboratorium. Corruptie is in Rusland geen zeldzaamheid, Rakhimovo wil het risico van opzettelijke fouten uitsluiten. Gataullin: 'Gemiddeld komt het drie keer per jaar voor dat we een second opinion vragen door een onafhankelijk laboratorium.'

In elf jaar schuldenvrij

Rakhimovo belooft zijn medewerkers ook prestatiegericht. Wie verantwoordelijk is voor het ophalen van koeien, krijgt beter betaald bij een hoger aantal melkingen per koe per dag. Nu ligt dat niveau op 2,4. Het aantal 'te late' koeien, het aantal mastiskoeien en het celgetal (nu 220) hebben ook impact op het salaris, in totaal zijn er tien tot vijftien parameters. Farit Rakhimovo is zich ervan bewust dat de prestaties op zijn bedrijf nog niet te vergelijken zijn met die op een West-Europees melkveebedrijf. Hij studeerde zelf in Engeland en kan mede daarom de Russische omstandigheden goed relativeren. 'De gemiddelde productie per koe is in dit deel van Rusland minder dan vijfduizend kilo melk per jaar. Dan produceren wij relatief efficiënt, maar het kan nog beter. In de fokkerij koersen we streng op productieverhoging met stieren als Bonair, Lobby, Larez, Diabolique, T-Derek, Harmony en diverse Russische OManzonen. We moeten ook nog hard werken aan de uitval in de jongveeopfok. Van elke honderd geboren kalveren komen er maar 75 aan de melk.'

Als het Farit lukt om de technische resultaten naar West-Europees niveau te tillen, dan is hij bij de huidige marktomstandigheden spekkoper. 'Onze rentesubsidie is gebaseerd op een lening van twaalf jaar, ik ga ervan uit dat we in elf jaar onze schulden afbetalen.'

Tijdens de HHH-show is Jos Knoef uitgeroepen tot fokker van het jaar 2011. Samen met zijn vrouw Ingrid heeft Jos Knoef in Geesteren een bijzonder duurzame veestapel. Inmiddels passeerden 46 koeien de grens van 100.000 kg en daarvan slechtten er al 18 de kaap van 10.000 kg vet en eiwit. Het jaar 2011 was een bijzonder jaar voor Knoef. Tijdens een open dag op zijn bedrijf toonde KI Kampen een dochtergroep van de stier Big Winner. Big Winner werd door Knoef gefokt uit de Pinkpop Starkoefamilie. Big Winner debuteerde weliswaar in 2010, maar zijn populariteit kreeg dit jaar echt een impuls na het tonen van een dege-

Jos Knoef

Louwrens van Keulen

lijke groep laatrijpe koeien tijdens de open dag.

Vorige maand heeft Akke van der Zijpp (67) tijdens een internationaal symposium in Wageningen afscheid genomen als hoogleraar Dierlijke productiesystemen. De dochter van de destijds bekende Friese veefokker en bestuurder Anne van der Zijpp uit het dorpje Rottum promoveerde in Wageningen. Tussen de perioden waarin ze aan de universiteit doceerde, was ze onder meer directeur van het Instituut voor Vee-telekundig Onderzoek (IVO) in Zeist en enkele opvolgende instituten in Lelystad.

Als hoogleraar Dierlijke productiesystemen aan de LUW is als haar opvolgster benoemd Imke de Boer.

Het NRM-bestuur heeft Louwrens van Keulen (47) benoemd als projectleider NRM. Louwrens van Keulen volgt Jos Buiting op die vijf edities van de NRM als projectleider opereerde. Van Keulen is werkzaam bij CRV als manager Logistiek en Info en was daarvoor actief voor zuivelonderzoek laboratorium Qlip en Keten Kwaliteit Melk (KKM).